

ELS INICIS FUNDACIONALS
DEL PARE FRANCESC PALAU I QUER
AL BISBAT DE TORTOSA

JOSEP ALANYÀ I ROIG

EL P. FRANCESC PALAU I ELS PRIMERS PROJECTES
DE VIDA COMUNA. ELS BEATERIS

El pare Francesc Palau i Quer, beatificat pel papa Joan Pau II, avui també beat, el 24 d'abril de 1988, va néixer a la vila d'Aitona (Segrià), cap de la baronia homònima, el 29 de desembre de 1811. Era el setè dels nou fills de Josep Palau i Maria Antònia Quer, un matrimoni cristià, econòmicament modest, dedicat al conreu de la terra, que sabé preservar per a la família un ambient de vida devota i l'observança de la vida sacramental, participant en els actes de culte litúrgic i devocionals de la parròquia, dedicada a Sant Antolí. Morí a Tarragona el 20 de març de 1872. A Tarragona, la capella de les Carmelites Missioneres Teresianes guarda amb culte i honor les seves despulles. A l'església d'Aitona, on fou batejat, hi té capella dedicada.

A dos quilòmetres del poble, que fou lloc de moriscos i domini dels Montcada, prop del santuari romànic de Sant Joan de Carratalà, al camí de Seròs, hi ha la cova anomenada del Pare Palau, lloc recollit de silenci, de pau i pregària, on el nostre beat buscava sovint el gaudi de la profunda experiència de Déu i meditava, tot demanant la llum

divina, sobre els plans de les seves fundacions. La cova, avui un digne lloc de culte, és inseparable d'aquell home asceta i místic, missioner, fundador, catequista, exorcista i escriptor, que, pouant en santa Teresa de Jesús i sant Joan de la Creu, buidà tot l'amor del seu cor sobre la Santa Mare Església.

El pare Palau va sentir-se cridat al sacerdoci als 18 anys, quan estudiava a Lleida, i es traslladà al seminari conciliar de Barcelona, on gràcies a l'ajut d'una beca, ajut imprescindible per a un fill de família camperola modesta, va poder continuar els estudis eclesiàstics fins que, el 1832, renunciant a l'ajut econòmic, ingressà a l'orde dels Carmelites descalços, en el convent de Sant Josep de Barcelona, a la Rambla, avui mercat de Sant Josep o de la Boqueria, fundat el 1586 pel pare Joan de Jesús Roca i actiu fins al 1835, any de l'expulsió del religiosos. El convent, quan hi entrà el pare Palau com a postulant, el 23 d'octubre de 1832, era casa provincial de l'orde amb jurisdicció sobre els convents de la Corona catalanoaragonesa. Tenia un noviciat, una biblioteca molt important, una impremta i una foneria de lletres d'impremta de les més principals en tota la Península i reconeguda internacionalment. Tot acabà amb l'exclaustració injusta i feta de males maneres de 1835, data de l'execució de la desamortització general dels monestirs i convents d'Espanya per l'anomenada llei Mendizábal. El convent de Sant Josep fou incendiat i l'orde suprimit.

Arran de l'exclaustració, una part dels arxius conventuals i la biblioteca passaren a reunir-se i centralitzar-se en un fons únic que esdevingué el nucli potent de la futura Biblioteca Universitària de Barcelona, biblioteca formada inicialment d'espolis conventuals. Una altra part de la documentació anà a parar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i a la Biblioteca de Catalunya, on ara, com a la Universitat, es conserven els documents i es poden consultar.

El pare Palau, en religió Francesc de Jesús, Maria i Josep, havia professat al convent de Sant Josep el 15 de novembre de 1833, on estudiava Filosofia i Teologia. Foragitat del convent carmelità amb tots els germans de religió, buscà refugi entre els seus a Aitona, on, a la cova que duu el seu nom, es preparà intensament per a rebre l'ordenació sacerdotal a Barbastre el 2 d'abril de 1836. Home de gran activitat, va dedicar-se al ministeri pastoral a Catalunya i Aragó, fent compatible la vida activa amb períodes de vida eremítica a la cova d'Aitona. Després de la primera guerra carlina se n'anà exiliat a França (1840-1851), on pogué viure i orientar els seus seguidors –homes i

dones— segons l'estil dels deserts carmelitans de Montdesir, Livron i Cantayrac.¹

Pel seu estil de vida, pobre i estrany, Francesc Palau fou incomprès, perseguit i difamat per les autoritats eclesiàstiques de les diòcesis on ell s'havia fet present o hi havien sorgit els primers nuclis de seguidors, anomenats beateris. Una d'aquestes diòcesis fou la de Tortosa i, en aquesta, pel que consta documentalment, la parròquia de la Fatarella, a la Terra Alta, dins l'arxiprestat de Gandesa.

A l'Arxiu Històric Diocesà de Tortosa s'ha conservat un petit lligall de set documents, que acabem d'identificar i catalogar —un informe, un ofici i cinc cartes— datats entre els anys 1847 i 1849. L'informe és un escrit redactat i signat el 27 de febrer de 1848 pel rector d'Ascó, mossèn Miquel Alaïa, de Batea, nomenat comissari i inspector per al cas del beateri naixent de la Fatarella per l'aleshores governador eclesiàstic de la diòcesi *sede vacante* Il·lustríssim Senyor Damià Gordo Sáez, nebot del bisbe difunt Il·lustríssim Víctor Damià Sáez y Sánchez Mayor, mort a Sigüenza el 1839. L'ofici és un manuscrit del Ministerio de Gracia y Justicia, signat pel ministre Lorenzo Arrazola a la Granja de San Ildefonso el 3 d'agost de 1848.² De les cinc cartes, quatre van signades pel rector de la Fatarella, Manuel Bueno, dirigides al governador eclesiàstic: la primera, datada el 17 de febrer de 1847; la segona, el 13 de juliol de 1848; la tercera, el 30 de gener del mateix any; i la quarta, el 27 de juliol de 1848. La cinquena carta, del rector d'Ascó, datada el 20 de gener de 1849, va dirigida al governador eclesiàstic Gordo Sáez.³

Cal relacionar la presència del grup de seguidors del pare Palau a

1. PASTOR MIRALLES, Josefa, «Palau i Quer, Francesc», a *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya* (2001), III, p. 8-9.

2. Lorenzo Arrazola García (1795-1873), polític, advocat i catedràtic d'universitat, fou ministre d'Estat, president del Consell de Ministres d'Espanya i en sis ocasions ministre de Gràcia i Justícia (1838-1840; 1847-1848; 1841-1851; 1864-1867). Fou home de confiança del general Ramón María Narváez, president del Tribunal Suprem i senador vitalici des del 1848.

3. Arxiu Històric Diocesà de Tortosa (AHDTo). Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Complementen les informacions de la documentació de l'Arxiu Històric Diocesà de Tortosa les que s'han conservat documentades a l'Arxiu Diocesà de Lleida, Secció Religiosos, Documentació del P. Francesc Palau i Quer, publicades per Ramiro VIOLA GONZÁLEZ, *Una vida d'amor a l'Església. Biografia del P. Francesc Palau i Quer* (Carmelites Missioneres, Barcelona, 2002), p.119-122.

la Fatarella amb els inicis de l'activitat de fundació, millor direm intents de vida comunitària fallits de Lleida i Aitona corresponents als anys 1847-1853, uns assaigs de vida comuna que, segons la biògrafa del nostre beat, Josefa Pastor Miralles cmt, no poden ser situats en línia directa amb la fundació,

*«si bien la sobrevivencia de algunos miembros de aquellos fallidos intentos, como Juana Gratias y Rosa Ibars (sobrina del P. Palau), establecen (sic) algún lazo de comunión que sirve, a la vez, para ratificar con más fundada convicción el cambio radical introducido en la organización y dirección por el Fundador P. Palau».*⁴

En les dates en què el primer nucli de beates seguidors del pare Palau i Quer va originar-se a la Fatarella –corria l'any 1846–, feia just tres o quatre anys que s'havien conegut el pare Palau i la jove francesa Joana Gratias, aleshores de 20 anys, que havia quedat sorpresa de la ferma personalitat ascètica i generosa del frare català i li havia encomanat la direcció espiritual de la seva consciència, desitjosa d'entrar en religió. En aquestes mateixes dates, Joana Gratias podia trobar-se a Lleida i Aitona, des d'on, estant el pare Palau a França, devia difondre l'esperit del beateri i buscava vocacions a la vida eremítica en l'ascesi penitencial i la mística de la contemplació.

Al darrere del beateri de la Fatarella i dels que havien sorgit a Lleida i Aitona hi havia, certament, Joana Gratias si ens deixem portar pel sentit d'una lletra que el pare Palau havia escrit, pel que sembla, aquell mateix any 1848 a la seva dirigida espiritual:

«Ens hem alegrat de tenir notícies seves. M'és difícil, estimada filla, de dir-li amb detall allò que ha de practicar amb motiu de la seva incursió. Faci amb llibertat allò que l'esperit de Déu li inspiri. En aquesta empresa, han de guiar-la la discreció i la prudència. Al principi no faci actes que puguin descobrir tot el pla i les seves intencions. A poc a poc, Déu li farà conèixer els seus designis i jo, ensems, els hi desenvoluparé a proporció».

4. PASTOR MIRALLES, Josefa, cmt, *Tras las huellas del P. Francisco Palau* (1975), p.20.

El pare Alejo de la Virgen del Carmen, traductor de l'*Epistolario del P. Francisco Palau*, atribueix aquesta carta, sense data, al 8 de juny de 1848. I tot indica que Joana Gratiàs hauria vingut a Espanya després del viatge del pare Palau els anys 1846-1847 fet arran dels conflictes sorgits a Notre Dame de Livron.

Els conflictes de Livron van produir-se essencialment per les mateixes causes que els sorgits a les diòcesis de Lleida i Tortosa: l'estranyesa del moviment als ulls de la jerarquia eclesiàstica; el recel i sospites que aixecaven les pràctiques de vida i pietat i el capteniment de les dones membres del grup; el recel del poder polític que, a França i Espanya, mantenia vigents prohibicions i normes restrictives sobre associacions i institucions religioses. Els recels podien concretar-se encara més en la mateixa figura del pare Palau, frare exclaustat que havia passat a França com a capellà dels exèrcits carlins i que, marcat per la tristesa i la injustícia de l'exclaustració imposada pel govern i ministres liberals, s'havia decidit a reviure la vocació religiosa conventual, de vida retirada i solitària, ascètica i mística, a la zona meridional de França, més concretament a les rodalies de Perpinyà, Montalbà, Montdesir i Livron, llocs de la Catalunya Nord.

A Livron, vora el santuari de la Mare de Déu de l'advocació homònima, van establir-se, amb Joana Gratiàs, tres dones més, és a saber, Teresa Christià, Maria Boy i Virgínia Gratiàs, totes quatre noies joves, dirigides espirituals del pare Palau i compromeses amb ell a realitzar uns projectes de vida comunitària. Feien vida comuna en una casa que Teresa Christià havia comprat el 1846 al costat del santuari, al qual tenien intenció de servir amb l'aprovació del rector. Els veïns de la contrada les anomenaven «les soeurs de la communauté» i també, pel seu hàbit, semblant al del pare Palau, «les carmelites».

La jerarquia eclesiàstica no veia amb bons ulls aquella associació de dones i els va prohibir la residència vora el santuari i els serveis que havien ofert, per la qual cosa van escriure al papa Pius IX una lletra en defensa pròpia. Aleshores la comunitat va dividir-se. Teresa Christià i Maria Boy van romandre a Livron. Joana i Virgínia Gratiàs van venir a Catalunya i, d'acord amb el pare Palau, van establir-se a Lleida i Aitona a finals del 1848, quan ja feia dos anys que s'havia iniciat el beateri de la Fatarella. El Govern francès recelava d'aquesta mena de petits grups pietistes i els posava dificultats.

El Govern espanyol també en recelava i tenia prohibit el més mínim

intent d'organització de la vida religiosa conventual per la temuda reacció dels ordes religiosos després de la desamortització i exclaustació imposades pels gabinets liberals. L'actitud del Govern anava acompanyada d'una actitud similar de la jerarquia de l'Església. La presència i l'activitat religiosa dels nuclis beats a Lleida i Aitona, dins el bisbat de Lleida, i a la Fatarella, dins el de Tortosa, van despertar els recels del bisbe de Lleida, Cirilo Uriz y Labayu, i del governador eclesiàstic de Tortosa, més tard bisbe, Damià Gordo i Sáez.

Si el bisbe Uriz va entorpir i fins i tot atacar els beateris incipients de Lleida i Aitona, el governador de la diòcesi tortosina va publicar via decret unes disposicions prohibint oficialment l'existència del beateri de la Fatarella. Ho féu d'acord amb les lletres informatives del rector de la Fatarella i de l'informe redactat pel rector d'Ascó, mossèn Miquel Alañà, l'inspector comissionat per al cas. L'actitud de les dues autoritats eclesiàstiques responia al capteniment estrany i innovador d'aquelles dones membres del beateri, però també a l'acatament de les disposicions polítiques del Govern d'Isabel II i al temor d'originar enfrontaments amb ell.

És així que s'entén l'ofici del ministre de Gràcia i Justícia, Lorenzo Arrazola, al governador eclesiàstic de Tortosa, quan li diu:

*«He dado cuenta a la Reyna (q. D. g.) de la comunicación elevada por V. S. a esta Secretaría en 20 del mes próximo pasado dando parte de que en el pueblo de Fatarella y Casa de José Ferrer existía un beaterio o comunidad religiosa con prácticas absurdas y supersticiosas, compuesta de cuatro mugeres forasteras y de la esposa y una criada del expresado Ferrer; manifestando al propio tiempo las disposiciones adoptadas por V. S. para prohibir la existencia de esta institución ilegal. S. M. ha visto con agrado la conducta que observó V. S. en el particular, y espera que continuará V. S. desplegando igual celo para evitar la creación de beaterios o comunidades sea cual fuere el pretexto. De Real Orden lo digo a V. S. para su inteligencia y efectos consiguientes. Dios guarde a V. S. muchos años. San Ildefonso 3 de Agosto de 1848. Arrazola».*⁵

5. AHDTò. Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Ofici del ministre de Gràcia i Justícia al governador eclesiàstic. 3 agost 1848.

El governador eclesiàstic de Tortosa havia prohibit el beateri de la Fatarella l'any 1848. El bisbe de Lleida prohibirà les dues comunitats de dones de Lleida i Aitona el 1852, i alhora en denunciarà l'existència al governador civil, el qual n'ordenà la dissolució, com ho comunicà al bisbe en oficis de 3 i 15 d'abril del mateix any. Aquestes primeres experiències de vida comuna religiosa dissenyada com un projecte de vida familiar, regida per normes i orientacions sense cap imposició vinculant més enllà de la voluntat lliure de les interessades, sense haver de necessitar cap autorització civil o eclesiàstica, fracassà. S'havia obert un procés canònic, llarg i penós, que acabà amb el decret de dissolució del 22 de març de 1852, en virtut del qual les comunitats de dones havien de disgregar-se i abandonar les cases on vivien. L'execució fou feta amb la cooperació de l'autoritat civil i l'aprovació del Govern d'Espanya.

De res no valgué la protesta del pare Palau davant el bisbe de Lleida. Ell mateix era perseguit i difamat per causa del seu estil de vida, qualificat de «pobre i estrany». Només el va entendre i el va acollir, incardinant-lo a la diòcesi i avalant la seva bona labor pastoral, el bisbe de Barcelona, Josep Domènec Costa i Borràs (1805-1864), fill de Vinaròs i format al seminari conciliar de Tortosa, qui l'havia conegut i tingut per amic quan era bisbe de Lleida (1847-1849).

El fracàs no estranyarà si tenim en compte que aquests beateris eren grups autònoms de dones que havien de captar-se com a cristianes piadoses, bones complidores dels seus deures i de les pràctiques de pietat, unides estretament amb consciència de formar una família espiritual, família domèstica, fermada pel lligam de paternitat i d'unitat que era per a totes el pare Palau. Ell els havia redactat en la solitud de la serra del Montsant, el juliol de 1851, un reglament escrit de vida evangèlica, amb el títol *Las doncellas pobres: sus reglas y constituciones*.

Les anomenades Germanes de la Creu, Donzelles de la Creu i Monges de la Creu, pel distintiu exterior que les identificava, vivien en cases autònomes establertes sota la direcció d'una responsable nomenada pel mateix pare Palau. Interessos molt diversos, alguns molt sòrdids, movien els fils dels atacs duríssims al pare Palau, a les seves dirigides, difamades de ser «mujeres públicas y bandoleras», i a la seva original forma de vida. Els atacs procedien de França, de la mateixa Teresa Christià i del prelat Jean-Marie Doney, bisbe de Montalbà; i de Barcelona, dels enemics de l'Escola de la Virtut, crea-

da per a la catequesi d'adults a la parròquia de Sant Agustí i tancada per les autoritats civils i militars. Les comunitats disperses i disgregades de les anomenades Germanes de la Creu es resistien a morir i, si bé algunes germanes tornaren a casa seva, els llaços d'unió clandestins es mantenien, especialment a Aitona. Dos anys després de la dissolució encara sobrevivien alguns grups. Finalment, no en quedà res. El 1854, el pare Palau es mostrava convençut que Déu no volia que sorgissin del seu esperit comunitats religioses i, assumint el fracàs de les primeres experiències, renuncià a qualsevol altre projecte futur de característiques semblants. La fundació dels Germans Carmelites, de les Carmelites Missioneres (1860) i de les Carmelites Missioneres Teresianes (1868) serà tota una altra cosa.

Un cop tancada l'Escola de la Virtut, Francesc Palau fou desterrat a Eivissa. El 1860, un reial decret d'Isabel II el declarà innocent i reconegué la injustícia de l'exili, que havia durat sis anys. L'agost d'aquest mateix any el pare Palau tornà a Aitona per reunir-se amb la família i alguns dels seus dirigits, entre els quals hi havia dues de les seves nebodes, Teresa Jornet Ibars i Carme Benet Palau, aleshores jovenetes, i el seu germà, Joan Palau, que trobem present a la Fatarella en alguna ocasió. Els pares havien mort durant la seva estança a Eivissa.

EL BEATERI DE LA FATARELLA. MEMBRES I CAPTENIMENT

La primera notícia de persones que seguien l'esperit del pare Francesc Palau a la Fatarella, aleshores un poble devot, fervorós i levític, ens la dóna el rector de la parròquia, mossèn Manuel Bueno, en una carta dirigida al canonge Damià Gordo Sáez, governador eclesiàstic del bisbat de Tortosa *sede vacante* i datada el 17 de febrer de 1847. El rector fa saber que a la seva parròquia, el novembre de 1846, s'ha format un beateri integrat per algunes dones «*conocidas con el nombre de Beatas*», imbuïdes per Joan Palau, «*o sea el R^{do}. P. Fran^{co}. Palau, Religioso Carmelita Descalzo, habitante en Lérida*». Tot i que sembla, per la manera d'expressar-se, que el rector devia confondre Joan Palau, veí de Lleida, amb el seu germà carmelita, sóc de l'opinió que no existeix una tal confusió de persones, sinó que el rector de la Fatarella entenia que Joan Palau era el representant del seu germà, resident aleshores a França, i que en el seu nom dirigia l'obra fundacional de les beates de la Creu i tenia cura del proselitisme.

El beateri de la Fatarella radicava a casa del veí de la vila Josep Ferrer, molt pròxima a l'església parroquial i a la rectoria, on s'hostatjaven dues dones que vestien

«traje diferente del común del país». Hi havien arribat «acompañadas por Miguela Cardona desde la ciudad de Lérida, como a directora que en ella es de una casa de cinco mugeres, instituida según las instrucciones o regla que les tiene prescrita el Rdo. P. F. Francisco Palau, esclaustro y actualmente establecido en Francia, su fundador; así que de otra casa en la Villa de Aytona, su patria, con igual número de mugeres dirigidas por Mª Dolores Llorens, y una tercera en esta villa en casa de José Ferrer, en la que se hallan hoy por disposición del expresado P. Palau Antonia N., natural de Aytona, Teresa N., natural de Lérida, Teresa Olivé, de id., soltera, y otra de las que vivieron en la misma casa en los últimos meses de 1846 vajo la inmediata dirección del hermano su director el fanático Juan Palau; a estas tres ilusas mugeres se les ha asociado Mª Teresa Pedret, soltera, natural de García y una de las primeras sequaces y fundadoras del nuevo instituto, que acaba de llegar de Francia con instrucciones de su director Palau, el que dicen les enviará en el próximo mes de Agosto un Religioso para su director, Mariana Blanch, consorte de José Ferrer, y Rosa Rius, criada, con las indicadas forasteras componen en el día esta pequeña comunidad, que se dan entre sí el nombre de hermanas, único con que supo designármelas repetidas veces la Olivé en el día 23 el pasado mes de Junio».⁶

El poble les anomenava monges. Vivien en comunitat, però cadascuna tenia la seva pròpia cambra per dormir-hi. Tenien un oratori per a la pregària. Sortien molt poc de casa, en part per les amenaces rebudes de l'autoritat eclesiàstica. La majoria d'elles anaven amb els cabells tallats i la que feia de superiora, Maria Teresa Pedret, vestia un hàbit propi: *«viste hábito de saial semejante a el de las verdaderas religiosas, y va ceñida con correa o ceñidor de la misma tela y ordinariamente marcha descalza de pie y pierna»*. Manifestava també el

6. AHDTo. Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Lletre del rector de la Fatarella al governador eclesiàstic de Tortosa. 13 juliol 1848.

rector al governador eclesiàstic, com ho havia denunciat al governador civil de la província, que:

«En el día 7 de este mes [julio] la referida Pedret juntamente con la Olivé se dexaron ver por el campo y caminos públicos con una grande cruz en la mano, que llevaban alternativamente a pesar de estarles proivido por la autoridad eclesiástica».

EL PROBLEMA DE LA COMUNIÓ FREQUENT, ALERTA DE L' AUTORITAT ECLESIÀSTICA

L'alerta sobre aquest nou capteniment d'algunes dones de la Fatarella va despertar-se en la ment del rector arran de la pràctica freqüent de la comunió eucarística, considerada per ell un atreviment i un abús: «... osan a comulgar tres, quatro y hasta cinco veces en semana». En aquell temps la jerarquia eclesiàstica, orientada per la doctrina de sant Tomàs d'Aquino, s'havia allunyat d'aquella pràctica de l'antiguitat cristiana, sobretot dels segles III i IV, ben documentada, de la comunió diària vista com una cosa normal. Sant Agustí la recomanava:

*«Iste panis quotidianus est: accipe quotidie quod quotidie tibi prosit. Sic vive ut quotidie merearis accipere».*⁷ Seguia en això la doctrina de sant Ambròs: «*Si quoties effunditur sanguis Christi in remissionem peccatorum effunditur, debeo semper accipere, qui semper pecco, debeo semper habere medicinam*».⁸

El bisbe d'Hipona respectava la llibertat de rebre el cos de Crist als fidels moralment ben disposats:

*«Que cadascú obri en això segons allò que li dicti piadosament la seva fe, puix no van altercar Zaqueu i el Centurió, el primer per rebre amb goig el Senyor a casa seva, i el segon per dir: 'No sóc digne que entreu a casa meva'. Tots dos van glorificar el Salvador, cadascun a la seva manera».*⁹

7. Sanctus Augustinus, *De verbis Domini, sermo 84*, ML, 39, 1908.

8. Sanctus Ambrosius, *De sacramentis*, l. 4, c. 6, ML 16, 464.

9. Sanctus Augustinus, *Epistola 54 Ad inquisitionem Ianuarii*, c. 3, ML, 33, 201.

Sant Tomàs recomanava la comunió diària atenent a la força salvadora del sacrament de l'Eucaristia, però tenint en compte la condició del qui vol combregar, en el qual hom requereix –diu– «*quod cum magna devotione et reverentia ad hoc sacramentum accedat*», ensenya que «si algú cada dia es troba ben preparat, és laudable que combregui cada dia». Tanmateix, com a conseqüència d'abusos i excessos coneguts i atenent a la sacralitat del misteri eucarístic, que exigia el màxim respecte, amor i adoració, el Doctor Angèlic es torna restrictiu i diu que no és útil a tothom d'accedir cada dia al sacrament eucarístic:

*«Sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta huius devotionis occurrunt, propter corporis dispositionem vel animae, non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc sacramentum accedere, sed quotiescumque se homo ad illud paratum invenerit».*¹⁰

Al llarg dels segles medievals i durant l'edat moderna, només els preveres, monjos, monges i religioses, combregaven diàriament o amb freqüència. Els laics, gairebé tothom, solien combregar una vegada a l'any, per complir amb el precepte pasqual; alguns ho feien en les festes més importants de l'any litúrgic com Nadal, la Pentecosta i Corpus; i les persones més devotes, generalment dones, combregaven una vegada al mes o a la setmana i sempre amb el permís explícit del confessor.

En la predicació i l'orientació moral dels confessors la comunió espiritual fou proposada als fidels com l'acte piadós substitutiu de l'absència o la poca freqüència de la comunió sacramental. L'abandó gairebé massiu de la comunió va produir-se, intensivament i extensa, en penetrar a la nostra diòcesi la doctrina del teòleg flamenc Cornelius Jansen, les proposicions del qual foren condemnades i prohibides per decret del Sant Ofici el 7 de desembre de 1690. Entre les proposicions hi havia aquestes dues, les quals trobem en el llibre *De la fréquent communion* d'Antoine Arnauld:

«Sacilegi sunt iudicandi, qui ius ad communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis

10. Sanctus Thomas Aquinas, *Summa Theologiae*, III, q. 80, a. 10, c.

paenitentiam egerint». I «Similiter arcendi sunt a sacra communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus et omnis mixtionis expers».¹¹

Tanta arribà a ser la influència jansenista, vigent molt de temps després de la condemnaió de la doctrina pel Sant Ofici, que els nostres catòlics no solament s'havien apartat de la comunió, sinó que evitaven de mirar la sagrada hòstia i el calze en el moment d'alçar Déu a la missa, en l'exposició i en la benedicció solemne amb la custòdia. La doctrina catòlica, però, va mantenir-se viva, en la doctrina de sant Francesc de Sales, qui recomana la comunió freqüent en el llibre *Introducció a la vida devota* «per aprendre d'estimar Déu, purificar-se de les pròpies imperfeccions, alliberar-se de les misèries i consolar-se en les penalitats».

En la història de l'espiritualitat, seguint les doctrines de Francesc de Sales, fou una fita singular el decret del papa sant Pius X, de 20 de desembre de 1905, en el qual recomanà, sota unes determinades condicions, la comunió freqüent i diària, en oposició frontal a la doctrina i a les pràctiques jansenistes, que tant de mal havien causat als catòlics dels segles XVII al XIX.

És clara la voluntat del papa:

«La comunió freqüent i quotidiana... està permesa a tots els fidels de Jesucrist de qualsevol orde i condició, de manera que no es pot impedir a ningú que estigui en estat de gràcia i s'apropi a la taula sagrada amb intenció recta i piadosa. (...) A la sagrada comunió ha de precedir una preparació diligent i l'ha de seguir una convenient acció de gràcies, segons les forces, la condició i els deures de cadascú. Ha de demanar-se consell al confessor. Procurin, tanmateix, els confessors de no apartar ningú de la comunió freqüent o diària, només que estigui en estat de gràcia i s'arribi a combregar amb rectitud d'intenció».

La nova doctrina i pràctica de l'Església havien de trigar molt a arribar quan es produïen els fets del beateri de la Fatarella. En aquell moment ningú entenia, i tampoc el rector Bueno, que unes dones del

11. Denzinger-Schönmetzer, *Enchiridion Symbolorum, Definitionum et Declarationum de rebus fidei et morum*, 2322-2323.

poble, de capteniment estrany, gosessin rebre la comunió gairebé tots els dies de la setmana. Això estranyava al rector tant més quant que s'havia informat pels preveres beneficiats de la parròquia, els quals, per la funció penitencial que exercien, els anomena «los Sres. Confesores de éstas». Aquests li havien manifestat que, si bé algunes d'aquelles dones, tot i que en rares ocasions, s'havien confessat amb ells, ells no els havien manat ni tan sols permès aquella freqüència en la recepció de la comunió sacramental.

El rector, seguint les ordres rebudes del governador eclesiàstic, predicà sobre les disposicions morals necessàries per poder rebre la sagrada comunió i reprovà públicament l'abús d'aquelles dones i informà de l'actitud de l'autoritat eclesiàstica ordinària del bisbat sobre llur capteniment:

*«manifesté clara y expresamente la orden terminante que de V. S. tenía para corregir tal osadía, a pesar de mis amorosas reflexiones y la orden de V. S. estas mugeres ilusas se mezclan entre los demás fieles y se presentan de este modo a recibir con la espresada frecuencia la Sta. Comunión».*¹²

De res no van servir els consells ni les amenaces. En carta de 30 de gener de 1848, el rector informava el governador eclesiàstic: *«algunas continuan recibiendo con frecuencia la Sagrada Eucaristía confesándose rara vez».*

EL DESPRESTIGI DE LES PROFECIES, PREANUNCIS FRACASSATS

Quan el rector de la Fatarella va menysprear les dones del beateri que s'havia creat a la parròquia i les desqualificà anomenant-les «ilusas», «orgullosas mugeres» i «sequaces del fanático Juan Palau», no li faltava raó i era el capteniment d'aquelles dones el que justificava a bastament l'opinió del rector. Si la conducta pública estranyava prou als veïns de la vila, encara els va estranyar més, fins a l'escàndol i el descrèdit, el recurs d'aquelles beates a unes suposades profecies,

12. AHDTò. Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Lletra del rector de la Fatarella, Manuel Bueno, al governador eclesiàstic de Tortosa, Dr. Damià Gordo Sáez, de 17 de febrer de 1847.

enteses com l'anticipació evident de fets esdevenidors, que s'havien de produir a la Fatarella tal i com elles ho haurien predit.

En efecte, segons la informació del rector al governador eclesiàstic en carta del 30 de gener de 1848, trobant-se en greu perill de mort una dona de la Fatarella, de nom Josepa Gironés, muller de Josep Arnau, a causa d'un part molt difícil, el 15 de juliol de 1847, una de les beates de la parròquia, Lluïsa Cugat, muller de Domingo Descàrrega, amb una altra de les dones «*sequaces e imbuidas por el fanático Juan Palau*», va dir

«en tono de Profecía a Mariana Rocamora que había estado en oración y que se le había revelado o inspirado que la expresada Gironés moriría, pues no era feto o niño lo que esperaba diese a luz, y sí un monstruo o carnosidad, que si tenía cabeza no tendría piernas, o vice versa: y que si le untaban el vientre con el aceite de la lámpara del oratorio de casa de José Ferrer tendría un gran alivio».

Josepa Gironés va morir el 22 de juliol sense poder infantar i, feta la cesàrea pels facultatius, li van extreure un nen, que era ja mort des d'uns dies abans.

Igualment va esdevenir-se en el cas de Josep Cugat Tarragó, un altre veí de la vila, qui patia de paràlisi en ambdues cames. Josep Cugat havia expulsat Joan Palau de la vila. La Lluïsa Cugat proclamava que aquesta malaltia era certament un càstig de Déu per haver expulsat el germà del pare Palau. Mariana Blanch, muller de Josep Ferrer, una de les beates, la més significada de la Fatarella, perquè era a casa seva on s'havia fundat el beateri i hi havia l'oratori, on vivia Joan Palau «con sus llamadas Monjas», va convocar a casa seva Miquel Joan Cugat, germà del malalt, el portà a l'oratori i li proposà que, si Josep Cugat demanava perdó a Joan Palau del gran greuge que li havia fet en expulsar-lo de la vila, ella estava segura que Joan Palau el guariria. Josep Cugat, volent naturalment recobrar la salut, manifestà disposició a demanar perdó, tot i que al·legava que l'expulsió l'havia feta a instàncies del rector. La bona disposició del malalt no serví de res. Un mes i mig més tard de la súplica de perdó i de les garanties ofertes per la beata Mariana, Josep Cugat va morir després d'un agreujament progressiu de la malaltia.

Les beates tenien un gran afany a demostrar una relació mística

amb Déu, que, mitjançant la contemplació i la pregària en el silenci de l'oratori, era també beneficiosa als veïns de la Fatarella, entre els quals vivien i molts dels quals les miraven amb recel. És així que en una altra ocasió, a les quatre de la matinada del 23 de desembre de 1847, moment en què Francesc Compte, veí de la vila, era entrat en agonia, va presentar-se a casa i a la muller del moribund, Matilde Suñé, la beata Maria Teresa Pedret, dona soltera, que era criada de Josep Ferrer. D'aquesta dona, en diu el rector que era *«una de las sequaces y fanatizadas por el Palau, y que sus compañeras suponen de extraordinaria virtud y santidad»*. Va dir-li a la muller del malalt que volia veure'l i dir-li que:

«se perdían o condenaban muchas almas, y que ella, habiendo pasado toda la noche en oración, había tenido revelación que si el Sor. Compte mudava de vida (era sujeto de una conducta irreprochable y de una caridad extraordinaria –diu el rector–) y hacía lo que sus amos, de dar sus bienes a los pobres y para fundar combentos, se le concedería la Vida».

La muller va dir-li que el seu marit, pare de quatre fills, no podria accedir a allò que li demanava i que, per l'estat agònic en què estava, no podia entrar a veure'l. La Pedret se n'anà encarregant a la muller que li ho digués ja al marit i que, després, li comunicués a ella la resolució de l'agonitzant. Un quart més tard, aquest va morir. Conclou el rector Bueno:

*«Estas y varias otras profecias esparcen por esta Villa las orgullosas mugeres seducidas por Juan Palau y algunas continuan recibiendo con frecuencia la Sagrada Eucaristia confesándose rara vez».*¹³

En la denúncia que el rector fa d'aquest capteniment de les beates hom veu clarament, pel llenguatge que emprà, el rebuig i la condemna moral que sent i llança contra elles.

13. AHDTò. Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Lletra del rector de la Fatarella al governador eclesiàstic, de 30 de gener de 1848.

INSISTÈNCIA I REBEL·LIA A L' AUTORITAT ECLESIASTICA. ACCIÓ DE LA JUSTÍCIA CIVIL

La conducta de les beates va ser objecte de recriminació i denúncia per part del rector de la Fatarella davant la comunitat parroquial, la qual, estranyada, coneixia la presència de persones foranes –un home, Joan Palau, i vuit dones, provinents de Lleida, Aitona i Garcia– i el seu establiment a casa del veí de la vila Josep Ferrer. Aquest, amb la seva muller i dues criades, acollí la comunitat i casa seva es convertí en seu del beateri, reservant una de les sales per a oratori.

El rector presentà també denúncia davant el governador eclesiàstic de la diòcesi i al governador civil de Tortosa. Calia combatre aquell niu incipient de místiques incontrolades, que era una perllongació del beateri de Lleida fundat pel pare Francesc Palau, carmelita exclausturat. Unes dones que, dirigides per Joan Palau, germà del frare, feien professió pública de la seva condició de beates i de penitents, vestint com a monges, amb els cabells rapats, i passejant descalces pels camins del terme una gran creu de fusta tot desafiant les prohibicions de l'autoritat eclesiàstica. El seu proselitisme constituïa una amenaça per a la comunitat parroquial i per a la vila.

Aquelles dones i el mateix Joan Palau, de qui el rector de la Fatarella deia al governador civil i a l'eclesiàstic que eren «personas que nunca han desistido de sus fatuidades desde el mes de Noviembre de 1846, que principiaron», van haver d'abstenir-se d'exterioritzar les seves pràctiques, sobretot des que la denúncia fou presentada davant l'autoritat civil i el governador eclesiàstic obrí procés contra el beateri nomenant comissionat *ad hoc* el qui aleshores era rector d'Ascó, mossèn Miquel Alaïa, de Batea.

El governador eclesiàstic, Dr. Gordo Sáez, facultà mossèn Alaïa «*para disuadirlas de sus falsas creencias y reducirlas a el camino de la obediencia de los Confesores, Párrocos y demás Sres. Eclesiásticos: y apartarlas de las exageraciones de los hermanos Palaus*». L'actuació del rector d'Ascó no tingué efecte, puix que el de la Fatarella escriu al governador civil que les dones

«vuelven de nuevo, animadas de sus instrucciones [dels germans Palau] a sus antiguas exterioridades, que en otro tiempo pusieron en confusión a esta Población, con desprecio de las autoridades civil y Eclesiástica. En la mañana de ayer el Sor. Cura

*Párroco de Ascó, en virtud de su comisión les ordenó a nombre de la autoridad Eclesiástica marchar inmediatamente a sus respectivas casas, a que contestó el fanático José Ferrer que no quería marchasen, ni las despediría aunque hubiese de perder todo su patrimonio; echa por ambos instancia al Sor. Alcalde de esta para que las hiziese salir de la Población, éste lo efectuó, y Ferrer con las suias despreciaron igualmente su autoridad y mandato».*¹⁴

El recurs a l'autoritat civil va fer-se en veure que les beates burlaven l'autoritat eclesiàstica. Calia aplicar la Reial Ordre de 3 d'agost de 1848 sobre el beateri. El rector de la Fatarella havia comunicat al governador eclesiàstic per correu postal, amb data 27 de juliol de 1848, que, en compliment de l'ofici que havia rebut d'ell el 16 del mateix mes, havia lliurat a Josep Ferrer un full escrit amb la transcripció d'aquella part de l'ofici en què li era manat de desistir de les pràctiques del beateri que tenia a casa seva i de posar fi a la seva existència.

Pocs dies després, el 23, entre el 16 i el 27 del mateix mes, al matí, l'alcalde de la Fatarella, complint ordres del governador civil, va expulsar

*«Teresa Olivé, soltera, natural de la Ciudad de Lérida, y Mª Teresa Pedret, soltera, natural de Garcia, únicas dos mugeres que halló en casa de Jose Ferré, y que fueron conducidas de justicia en justicia hasta los pueblos de su naturaleza, dando pruebas, tanto el Ferré como la Pedret, de su obstinación en sus máximas, pues contra las proiviciones tan formales de hacer esterioridades, aquel amenazaba de hacer llevar cruces a diferentes personas, y la Olivé y Pedret las llevaban a su marcha, haciendo alarde esta última y llamando la atención de las gentes con ella y gritando muchas veces, «Viva Jesús»».*¹⁵

El rector d'Ascó, en carta de 20 de gener de 1849, feia saber al Dr. Damián Gordo Sáez, ara ja bisbe de la diòcesi, el que coneixia de les facècies de les beates de la Fatarella:

14. AHDTò. Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Lletre del rector de la Fatarella al governador civil, de 13 de juliol de 1848.

15. AHDTò. Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Lletre del rector de la Fatarella al governador eclesiàstic, de 27 de juliol de 1848.

*«Acaba de informarme sujeto de probidad haber visto y hallado en el Ermitorio de la V. de la Foncalda 5 de las Beatas reunidas, cantando sus rezos en la referida Iglesia, las que según dicen viven en despoblado en una cueva. Estas son parte de ellas, las que estaban en la Fatarella en casa de Sarapio. Lo pongo en conocimiento de V. S. Illma. para que no le sorprenda qualquiera noticia de ellas, y pueda disponer lo que su acreditado zelo y prudencia viese oportuno».*¹⁶

INSPECCIÓ CANÒNICA DEL RECTOR D'ASCÓ AL BEATERI. ADVERTÈNCIES I CORRECCIÓ DE CONDUCTES. INFORME AL GOVERNADOR ECLESIASTIC

El 20 de febrer de 1848, el rector d'Ascó, mossèn Miquel Alañà, va rebre un ofici del canonge Damián Gordo Sáez, aleshores governador eclesiàstic de la diòcesi. En l'ofici, datat el 16 de febrer, li encarregava de pujar a la Fatarella per fer-hi la inspecció canònica del beateri que s'hi havia establert i, havent-se entrevistat amb les beates, el rector de la parròquia i totes aquelles persones que cregués oportú i prudent de convocar-les, redactar una informació ajustada a la realitat i a dret. El rector Alañà acceptà per obediència i amb un cert disgust l'encàrrec, perquè coneixia el capteniment de les beates i s'hi havia manifestat contrari obertament. Com manifesta en l'informe, ell, preocupat en la seva consciència de pastor per la integritat espiritual de la pròpia feligresia, diu que

«sabía de muy antes algunas y la mayoría de las cosas que me indica, tenía noticias del entusiasmo y tenacidad de algunas de aquellas almas. Era yo otro de los que más les habían desprobado sus echos; me constaba y de cierto que tales personas sabían mi modo de pensar, mi modo de obrar, contra sus prosélitos; y las precauciones abía yo tomado en mi Iglesia y ovejas para que el enemigo no nos sorprendiese, y tuviese yo el amargo pesar de verlo repetido entre los míos. Todo esto me dominaba, temía y dudaba del éxito».

16. AHDTo, Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Lletre del rector de la Fatarella al bisbe Damián Gordo Sáez, de 20 de gener de 1849.

El 22 de febrer, al matí, el rector d'Ascó pujà a la Fatarella i s'entrevistà amb el rector Manuel Bueno i, després, amb els preveres que servien pastoralment la parròquia com a beneficiats. «*Conferenciamos en secreto de los asuntos, me indicó e informó de cuanto fue menester de personas, echos, etc. Juzgué oportuno llamar enseguida a los Rdos. Presbíteros Mn. Francisco, Mn. Gabriel y Mn. Ramón; me dijeron cuanto pudieron sobre lo que les pregunté y de lo que a mí me pareció que convenía*». Amb les declaracions dels sacerdots va formar-se una idea i va prendre la resolució de visitar la casa on era el beateri i entrevistar-se allí mateix amb les persones que hi vivien.

«*Por la noche del mismo [día] fui a visitar las tan consabidas personas (en Casa de Pau que llaman). Pude conseguir y vencer a fuerza de raciocinio y persuasión me oyese, y que una de ellas explicase sus cosas, supuesto que yo tenía de público mis noticias. Me dijo cuanto le pregunté, y quedamos convenidos que el día veinte y tres la oyese en confesión: y que allí me diría lo propio del lugar, su espíritu con franqueza, y me diría lo que yo preguntase: mas le dije me era preciso que tal y tal persona viniese al confesonario, y que yo las oyería a todas, y en todas horas que fuese menester; que con este ánimo venía. Las conocí, vi su espíritu, examiné lo de el P. Scaramelli, consejero en estas materias; investigué su fondo y Espíritu, etc., etc. Duró y tuve siete horas continuas de confesonario*».

El llibre del pare Scaramelli que va examinar el rector d'Ascó és el *Directorio ascético*, escrit pel jesuïta italià Giovanni Battista Scaramelli (Roma, 1687-Macerata, 1752), amb el títol complet de *Directorio ascetico in cui s'insegna il modo di condurre l'Anime per vie ordinarie della grazia alla perfezione christiana, indirizzato ai direttori della Anime*, publicat a Nàpols l'any 1752. Fou una obra de gran èxit i difusió entre els preveres, reeditada moltes vegades. Valuosa per la seva doctrina y clarividència en temes de psicologia humana, pel mètode rigorós i l'exposició científica dels estats de la ment, dels escrúpols, dels fenòmens rars de la ment humana, l'obra del pare Scaramelli no ha estat superada fins que van sortir a la llum les recerques dels psicòlegs moderns. Va ser traduïda a l'anglès –*The Directorium Asceticum*– amb prefaci del cardenal Manning (Dublín i Londres, 1870-1871), revisada el 1879-1881; al llatí (Brixen, 1770;

Lovaina, 1848); a l'alemany (Augsburg, 1778); a l'espanyol (Madrid, 1806; Barcelona, 1866); i al francès (París, 1854). El llibre que tenia a la seva biblioteca mossèn Miquel Alaïa era el que s'havia publicat en castellà a Madrid l'any 1806.

Segueix l'informe:

«Por la tarde del mismo todas ellas entraron en recelos de mi misión, de mis investigaciones y preguntas. Por la noche las visité y las encontré sobresaltadas, dudosas; y conocí que allí había llegado ya el espíritu engañoso a sugerirles los malos deseos de no oirme, de no escucharme y de denegarse a lo que yo les preguntase; diciéndome que si de ellas quería alguna inovación o mutación, me entendiese yo con el P. Palau y no con ellas.»

Les beates optaren pel blindatge absolut i es refugiaven en l'autoritat i carisma del seu fundador, que aleshores era a França.

El rector d'Ascó va veure que havia arribat el moment de fer-los conèixer quina era la missió que havia de complir:

«Me descubrí entonces, pues ya era preciso; les hize entender mi misión, mi deseo, ánimo y fines, aunque no todos. Me dijeron me respetaban, acataban el mandato de mi venerable Prelado y que bajo este objeto y supuesto me obedecerían. Pero los fines de la conferencia fueron discordes por ambas partes: me despedí con muy pocas esperanzas, tuve una noche incómoda. Pero llegó el día veinte y cuatro, y sea que Dios les inspiró y movió sus corazones, me pasaron recado por una de ellas tuviese la bondad de ir a la casa que habitaban, que estaban todas reunidas y me deseaban hablar. Les dije que gustoso iría y les asigné hora. Principiaron otra vez los debates, las razones y argumentos: Fuertes, Fuertes: pero por fin, queriéndolo Dios así, les pude hallar en muchas cosas contrarias a lo que me decían, las convencí, las reduje y quedando acordes en los puntos y materias siguientes, dándome palabra, prometiesen y firmasen en cumplir lo que les mandé y aconsejé».¹⁷

17. AHDT. Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Informe del rector d'Ascó, Mn. Miquel Alaïa, al Governador Eclesiàstic. 27 de febrer de 1848.

El que va manar-los i aconsellar-los el rector d'Ascó fou que, atès que les beates no tenien emesos ni promesa ni vot formal ni cap compromís de viure segons una regla de vida, no ho fessin en absolut; que no anessin mai ni en cap circumstància descalces de peus i cames a l'església i que ni tan sols sortissin ja de casa en aquesta compostura; ben al contrari, els imposà l'obligació d'anar vestides decentment com a dones de la seva condició, evitant tot abillament que tingués apariència d'hàbit d'algun orde religiós; havent acceptat aquestes manaments, li van prometre de ser obedients als avisos i recomanacions dels preveres de la parròquia y especialment als del seu rector i de canviar el seu capteniment privat i públic; les beates assumiren així mateix la prohibició que mossèn Alañà els imposà de portar creus pel poble i pel terme; van acceptar que les revelacions que deien haver tingut no eren visions ni revelacions, sinó imaginacions desbaratades, fruit de la ignorància i condició rudimentària de les seves ments, i vaticinis falsos, més obra del dimoni, amagat en l'aparença d'àngel, que de Déu; els va prohibir també, ara amb un especial èmfasi, de combregar sense haver-se confessat abans i els manà d'estar-se en tot moment a les ordres i consells dels seus confessors i directors de consciència; els imposà de no fer proselitisme ni admetre a casa seva cap persona que hi arribés per unir-se al grup i captenir-se com elles; els advertí del perill de seguir l'esperit de novetats, en principi inconvenient, i s'oferí personalment a rebre les seves confidències i tota mena de consultes, quan i com volguessin, imposant-los alhora secret absolut de tot el que s'havia esdevingut. Les beates van declarar-se disposades a complir les obligacions que el rector d'Ascó els havia imposat i atendre a les seves recomanacions i bons consells.

Tot semblava que acabaria bé. La intervenció del comissari eclesiàstic es demostrava eficaç. Un cop acabada l'entrevista amb les beates, mossèn Miquel Alañà es reuní amb el rector de la parròquia i els beneficiats per informar-los d'allò que les beates li havien manifestat i de les obligacions que ell els havia imposat i elles s'havien compromès a observar. Mirant el bé pastoral i de les consciències, els exhortà a captenir-s'hi amb cautela, prudència, discreció i seny i que, amb maneres suaus i amoroses, procuressin atreure-les i aconseguir d'elles més humilitat i obediència a tot allò que ells poguessin manar en el sagrament de la Penitència i fora d'ell.

Diu l'informe:

*«Les dejé un plan que si ellos saben llevarlo a cabo, no dudo del feliz y final éxito sobre este asunto, con tal que ellos sepan portarse y no se meta otro diablo en medio. (...) Dos cosas solas son las que faltan para el total complemento, que son el disuadirlas de la ciega obediencia que han tenido en todas sus cosas con los Palaus; y la segunda el paso de la separación de dos extrañas que viven juntas en casa que llaman de Sarapio, y son las que les dan de comer y demás. Para esto se necesita pulso y tino, si se quiere conseguir con modo dulce y suave y saberlas gobernar; es menester tiempo y días. Que con estas circunstancias y favor de Dios y tino de los Sres. Eclesiásticos no dudo de comunicarlo con gusto a V. E., pero si no tienen ellos estas miras y prudencia, V. E. verá por parte de quién está el desarre-glo».*¹⁸

La labor del rector d'Ascó fou exquisida i no ho fou menys la del rector de Sant Andreu de la Fatarella i dels altres eclesiàstics que hi vivien. Sense sentir-se, el beateri es va marfondre i res no en quedà d'aquell intent fundacional dels Palau, sortosament fracassat. Eren els inicis difícils.

FI DEL BEATERI DE LA FATARELLA. FUNDACIONS DEFINITIVES I APROVADES PER L'ESGLÉSIA

Després de la data del 20 de gener de 1849 ja no tenim cap notícia documentada del beateri fundat a la Fatarella. Només sabem que, gràcies a Déu, no hi arrelà i les persones que el formaven havien abandonat el poble. L'obra apostòlica del pare Palau, que de la mà de la Providència havia d'arrelar en profunditat, havia de créixer frondosa i havia de donar fruits abundosos per a l'Església i la societat, seria tota una altra cosa que res tindria a veure amb aquells intents dels beateris inicials.

Fins i tot hauria superat la fundació de la Santa Creu de Vallcarca, a Barcelona, on havia creat un desert de penitents, que havia de donar nom a un barri extramurs de la ciutat, encara avui barri de Penitents.

18. AHDTò. Correspondència. Governador Eclesiàstic. Anys 1847-1849. Lligall Beateri de la Fatarella. Informe del rector d'Ascó, Mn. Miquel Alaïa, al Governador Eclesiàstic. 27 de febrer de 1848.

El gir del pare Palau, el descobrim en una de les cartes que va fer arribar a la seva dirigida Joana Gràcias pels mesos de maig-juny de 1862, on li deia:

«Lo que es en Barcelona, conociendo las disposiciones de los espíritus, no me atrevo a proponer Institutos de vida solitaria y contemplativa puramente, porque es trabajar sin resultado, no teniendo como no tengo órdenes especiales y Misión extraordinaria de Dios».

El pare Palau apostà per l'atenció a les escoles, preocupat per l'educació cristiana y humana, entenent que era *«voluntad de Dios, de la Santa [Teresa de Jesús] y de los hombres que se una a la perfección de la vida contemplativa la acción de la enseñanza, dividiendo una cosa de otra y uniéndolas, según lo exijan las necesidades de la Iglesia»*. (Carta del pare Palau a Joana Gràcias, de 7 de juliol de 1863). Aquest mateix any, incorporà al seu pla apostòlic l'atenció i servei als malalts.

Fruit d'aquesta doble voluntat fundacional del pare Francesc Palau, van néixer les Carmelites Missioneres i les Carmelites Missioneres Teresianes, dues branques religioses femenines provinents de l'Institut de Germans i Germanes Carmelites, fundat els anys 1860-1861, considerat conjuntament Tercer Orde de Carmelites Descalços de la Congregació d'Espanya. Ambdós ordes femenins, dedicats a l'ensenyament i educació dels joves, a l'assistència als malalts i a d'altres activitats eclesials i de promoció social, són presents a la diòcesi tortosina. Les Carmelites Missioneres, a Tortosa, des de 1950, i les Carmelites Missioneres Teresianes, a Amposta, des de 1904, i a Sant Carles de la Ràpita, des de 1909.

APÈNDIX DOCUMENTAL

I

Lletra del rector de la Fatarella, Manuel Bueno, al Dr. Damián Gordo Sáez, governador eclesiàstic de la diòcesi de Tortosa, sobre la presència d'unes beates en una casa de la vila.

[Segell en sec. Inicials M. B.]

Noticioso de que algunas mugeres de esta Parroq^a. conocidas con el nombre de Beatas, y q^e. imbuidas a el parecer por Juan Palau, o sea el R^{do}. P. Fran^{co}. Palau Religioso Carmelita Descalzo, habitante en Lérida osan a comulgar, tres, quatro y hasta cinco veces en semana, me he informado de los S^{cs}. Confesores de esta, preguntandoles si las tales personas bajo su dirección y permiso comulgaban con aquella frecuencia, a que me han contextado, q^e. si bien algunas y aun raras veces se han confesado con ellos, pero q^e. ellos no les han mandado ni permitido tal frecuencia.

Hace sobre un mes q^e. yo cumpliendo con las ordenes de V. S. predicando sobre las devidas disposiciones p^a. recibir la Sagrada Com^{on}. reprobe este abuso, y manifieste clara y espresam^{te}. la orden terminante q^e. de V. S. tenía p^a. corregir tal osadia, a pesar de mis amorosas reflexiones y la orden de V. S. estas mugeres ilusas se mezclan entre los demas fieles, y se presentan de este modo a recibir con la espresada frecuencia la Sta. Comunion.

Lo q^e. digo a V. S. p^a. su conocimiento y q^e. a fin de evitar tamaños abusos se sirva dictarme las medidas oportunas.

Dios gu(ard)e a V. S. m^s. a^s. Fatarella y Febrero 17 de 1847.

Manuel Bueno, Rector. Rubricado.

M. I. S. D^e. D^{na}. Damian Gordo Saez, Governador del Obispado de Tortosa.

II

Lletra del rector de la Fatarella, Manuel Bueno, al Dr. Damián Gordo Sáez, governador eclesiàstic de la diòcesi de Tortosa, informant-lo de certes pràctiques irregulars de les beates.

[Segell en sec. Bust de rei entre branques de llorer i la inscripció «BURGOS».]

Hallándose Josefa Girones muger de Jose Arnau naturales y vecinos de esta Villa en grave peligro de morir a causa de un parto muy difícil en 15 del mes de Julio del año pp^o, Luisa Cugat muger de Domingo Descarrega y otra de las mugeres sequaces e imbuidas por el fanático Juan Palau dijo en tono de Profecía a Mariana Rocamora Que habia estado en oracion, y q^e. se le habia rebelado o inspirado q^e. la expresada Girones moriria, pues no era feto o niño lo q^e. esperaban diese a luz, y sí un monstruo, o carnosidad, q^e. si tenia cabeza no tendría piernas, o vice versa: y q^e. si le untaban el vientre con el aceite de la lampara del Oratorio de casa de Jose Ferrer tendria un gran alivio.

Efectivam^{te}. Josefa Girones murió el dia 22 del mismo mes sin poder dar a luz, y echa por los facultativos de esta Villa la operación cesarea, le extrajeron un robusto niño, muerto ya de algunos días.

Hallandose acometido de una paralisis en las piernas Jose Cugat y Tarrago, Luisa Cugat decia q^e. esta enfermedad era un castigo p^r. haber este expulsado de esta Poblacion a Juan Palau; y Mariana Blanch muger de Jose Ferrer, en cuja casa habitaba el Palau con sus llamadas Monjas, llamando a Miguel Juan Cugat y Tarrago hermano del dicho Jose y llevandolo a su Oratorio le ofrecio q^e. si este le pedia perdon a el Palau del grande agrabio q^e. le habia echo haciendole marchar de la Villa, ella estaba segura de q^e. el Juan Palau lo curaria; Jose Cugat deseoso de lograr la salud, hizo saber a la Mariana Blanch por medio de su hermano Miguel Juan q^e. le pedia perdon, aunque el lo habia expulsado a instancias del S^{or}. Cura Parroco; pero a pesar de la Mariana, Jose Cugat aumentando de dia en dia su enfermedad, paso a mejor vida a cosa de mes i medio despues.

En la mañana del dia 23 del pp^o. Mes de Diciem^e. a las quatro horas de ella, momento en q^e. el S^{or}. Fran^{co}. Compte de esta vecindad se hallaba en su ultima agonía, se pre(se)nto en su casa y a su esposa Mathilde Suñe, Maria Theresa Pedret criada de Jose Ferrer, soltera, y una de las secuaces y fanatizadas por el Palau, y q^e. sus compañeras suponen de extraordinaria virtud y santidad y dixo a la afligida Suñe q^e. ella deseaba ver a su enfermo marido p^a. decirle q^e. se perdian o condenaban muchas almas, y q^e. ella habiendo pasado toda la noche en oracion habia tenido rebelacion,

q^e. si el expresado Sor. Compte mudava de vida, (era sujeto de una conducta irreprochable, y de una caridad extraordinaria) y hacia lo q^e. sus amos de dar sus bienes a los pobres, y p^a. fundar conventos, *se le concederia la Vida*: y como la expresada S^a. Suñe le contextase q^e. su marido como a padre de quatro hijos no podria acceder a su propuesta, y q^e. su estado no le permitia verle, la Pedret se retiro encargandole se lo dixese, e hiciese saber su resolucion, y pasado un quarto de hora murio el S^{or}. Compte.

Estas y varias otras profecias esparcen por esta Villa las orgullosas mugeres seducidas p^r. Juan Palau y algunas continuan recibiendo con frecuencia la Sagrada Eucaristia confesandose rara vez.

Dios gu(ard)e a V. S. m^s. a^s. Fatarella y Enero 30 de 1848.

Manuel Bueno, Rector. Rubricado.

M. I. S. Gobernador del Obispado de Tortosa.

III

Lletra del rector de la Fatarella al governador eclesiàstic del bisbat de Tortosa, en què comunica literalment l'ofici enviat al governador civil de Tortosa.

[Segell en sec. Àncora i llegenda «TOLOSA. SAN SEBASTIÁN».]

Con esta fecha digo a el S^{or}. Governador Civil de esa Ciudad lo q^e. copio.

Desde principios del pp^o. mes de Junio se dejaron ver en esta Villa y hospedadas en casa de Jose Ferrer dos mugeres con traje diferente del comun del país, q^e. habian sido acompañadas a esta por Miguela Cardona desde la Ciudad de Lérida, como a directora q^e. en ella es de una casa de cinco mugeres, instituida segun las instrucciones o regla, q^e. les tiene prescrita el R^{do}. P. F. Fran^{co}. Palau, esclaustrado, y actualm^{te}. establecido en Francia, su fundador, así q^e. de otra casa en la Villa de Aytona, su patria, con igual numero de mugeres dirigidas p^r. M^a. Dolores Llorens, y una tercera en esta Villa en casa de Jose Ferrer en la q^e. se hallan hoy por disposicion del expresado P. Palau Antonia N., natural de Lérida, Teresa Olivé de id. Soltera, y otra de las q^e. vivieron en la misma casa en los ultimos meses del año de 1846, vajo la imediata direcion del hermano su director el fanatico Juan Palau; a estas tres ilusas mugeres se les ha asociado M^a. Teresa Pedret soltera natural de García y una de las primeras

sequaces y fundadoras del nuevo instituto, q^e. acaba de llegar de Francia con instrucciones de su director Palau; el q^e. dicen les enviará en el proximo mes de Agosto un Religioso p^{or}. su director. Mariana Blanch consorte de Jose Ferrer, y Rosa Rius criada con las indicadas forasteras componen en el dia esta pequeña comunidad, qe. se dan entre si el nombre de hermanas, unico con qe. supo designarmelas repetidas veces la Olivé en el dia 23 del pasado mes de Junio; en la poblacion no se las conoce sino con el nombre de monjas, viven de comun, salen muy poco de casa, en la q^e. tienen sus celdas y oratorio p^a. sus rezos, la maior parte se han cortado el cabello y la llamada superiora M^a. Teresa Pedret viste havito de saial semejante a el de las verdaderas religiosas, y va ceñida con correa o ceñidor de la misma tela y ordinariam^{te}. marcha descalza de pie y pierna.

En el dia 7 de este mes la referida Pedret juntam^{te}. con la Olivé se dexaron ver por el campo y caminos públicos con una grande cruz en la mano, q^e. llevavan alternativam^{te}. a pesar de estarles provido por la autoridad Ectca.

Estas personas qe. nunca han desistido de sus fatuidades desde el mes de Noviem^{be}. de 1846, qe. principiaron, a pesar de haberse abstenido en sus esterioridades por las repetidas amonestaciones y aun amenazas del S^{or}. Dⁿ. Miguel Alañá Cura Parroco de Ascó, comisionado por el M. I. S. Governador Ectco. del Obispado, p^a. disuadirlas de sus falsas creencias y reducir las a el camino de la obediencia de los Confesores, Parroco y demas S^{es}. Ectcos: y apartarlas de las exajeraciones de los hermanos Palaus, vuelven de nuevo, animadas de sus instrucciones, a sus antiguas esterioridades, q^e. en otro tiempo pusieron en confusion a esta Poblacion, con desprecio de las autoridades civil y Ectca.

En la mañana de ayer el S^{or}. Cura Parroco de Ascó, en virtud de su comision les ordeno a nombre de la autoridad Ectca. marchar imediatam^{te}. a sus respectivas casas, a q^e. contexto el fanatico Jose Ferrer q^e. no quería marchasen, ni las despediría aunq^e. hubiese de perder todo su patrimonio; echa por ambos instancia a el S^{or}. Alcalde de esta p^a. q^e. las hiziese salir de la Poblacion, este lo efectuo, y Ferrer con las suias despreciaron igualm^{te}. su autoridad y mandato.

Lo q^e. digo a V. S. p^a. su conocimiento y efectos convenientes.

Dios gue. A V. S. m^s. a^s. Fatarella y Julio 13 de 1848.

Manuel Bueno, rector. Rubricado.

M. I. S. Governador Ectco. del Obispado de Tortosa.

IV

Lletra del rector de la Fatarella al governador eclesiàstic de Tortosa en resposta a una comunicació anterior d'aquest relativa al beateri de la vila.

[Segell en sec. Àncora i llegenda «TOLOSA. SAN SEBASTIÁN».]

Al marge: C^{da}. trasladandole la R^l. Orⁿ. de 3 de Ag^{to}. sobre el entendido Beaterio.

En cumplimiento a la comunicacion de V. S. del 16 de los corrientes, oficié a Jose Ferrer de esta vecindad transcribiendole la parte de ella dirigida a q^e. pusiese en conocimiento de V. S. cuanto en ella se mandava.

En la mañana del 23 el S^{or}. Alcalde de esta Villa expulso de ella por orden del S^{or}. Gobernador Civil de esa Ciudad a Teresa Olivé soltera, natural de la Ciudad de Lerida, y M^a. Teresa Pedret soltera, natural de Garcia, unicas dos mugeres q^e. hallo en casa de Jose Ferre, [*sic*] y q^e. fueron conducidas de justicia en justicia hasta los pueblos de su naturaleza, dando pruebas tanto el Ferre, como la Pedret, de su obstinacion en sus maximas, pues contra las proiviciones tan formales de hacer esterioridades, aquel amenazaba de hacer llevar cruces a diferentes personas, y la Olivé y Pedret las llevaban a su marcha, haciendo alarde esta ultima y llamando la atencion de las gentes con ella y gritando muchas veces, viva Jesús...

Dios gue. A V. S. m^s. a^s. Fatarella 27 de Julio de 1848.

Manuel Bueno, rector. Rubricado.

M. I. S. Gobernador Ectco. del Obispado de Tortosa.

V

Informe del rector d'Ascó, mossèn Miquel Alaïà, al Governador Eclesiàstic sobre la inspecció canònica feta al beateri dels Palau de la Fatarella.

M. I. S.

Dia veinte del q^e. rige recibí el oficio de V^{ca}. su fha. diez y seis del mismo, vistos sus extremos y contenidos; acepté por obediencia el cargo q^e. a mis debiles alcanzes confiaba. Sabía de muy antes algunas y la mayor de las cosas q^e. me indica, tenía noticia del entusiasmo y tenacidad de algunas de aquellas almas. Era yo otro de los que más les abian desprobadado

sus echos; me constaba y de cierto que tales personas sabían mi modo de pensar, mi modo de obrar, contra sus prosélitos; y las precauciones abía y tomado en mi Iglesia y ovejas para que el enemigo no nos sorprendiese, y tuviese yo el amargo pesar de verlo repetido entre los míos. Todo esto me dominaba, temía y dudaba del éxito. Mas animado del espíritu de Sta. Obediencia y confiándolo todo de Dios; el día veinte y dos del mismo por la mañana, me trasladé y pasé al Pueblo de la Fatarella, como V^{ca}. me prevenía; me avisté primero con el R^{do}. Cura S. de Bueno; conferenciamos en secreto de los asuntos, me indicó e informó de cuanto fue menester de personas, echos, etc. Juzgué oportuno llamar enseguida a los Rdos. Presbíteros Mn. Francisco, Mn. Gabriel y Mn. Ramón; me dijeron cuanto pudieron sobre lo que les pregunté y de lo que a mí me pareció que convenía. Tomados estos echos, y reflexionando todo: formé mi idea y resolución. Por la noche del mismo fui a visitar las tan consabidas personas (en Casa de Pau que llaman). Pude conseguir y vencer a fuerza de raciocinio y persuasión me oyesen, y q^e. una de ellas explicase sus cosas, supuesto que yo tenía de público mis noticias. Me dijo cuanto le pregunté, y quedamos convenidos q^e. el día veinte y tres la oyese en confesión: y q^e. allí me diría lo propio del lugar, su espíritu con franqueza, y me diría lo q^e. yo preguntase: mas le dije me era preciso q^e. tal y tal persona viniese al confesonario, y q^e. yo las oyería a todas, y en todas horas q^e. fuese menester, q^e. con este ánimo venía. Las conocí, vi su espíritu, examiné lo de el P. Scaramelli, consejero en estas materias; investigué su fondo y Espíritu, etc., etc. Duró y tuve siete horas continuas de confesonario. Por la tarde del mismo todas ellas entraron en recelos de mi misión, de mis investigaciones y preguntas. Por la noche las visité y las encontré sobresaltadas, dudosas; y conocí q^e. allí había llegado ya el espíritu engañoso a sugerirles los malos deseos de no oirme, de no escucharme y de denegarse a lo q^e. yo les preguntase; diciéndome q^e. si de ellas quería alguna inovación o imutación, me entendiese yo con el P. Palau y no con ellas.

Me descubrí entonces, pues ya era preciso; les hize entender mi misión, mi deseo, ánimo y fines, aunq^e. no todos. Me dijeron me respetaban, acataban el mandato de mi venerable Prelado y q^e. bajo este objeto y supuesto me obedecerían. Pero los fines de la conferencia fueron discordes por ambas partes: me despedí con muy pocas esperanzas, tuve una noche incómoda. Pero llegó el día veinte y cuatro, y sea q^e. Dios les inspiró y movió sus corazones, me pasaron recado por una de ellas tuviese la bondad de ir a la casa q^e. habitaban, q^e. estaban todas reunidas y me deseaban hablar. Les dije que gustoso iría y les asigné hora. Principiaron otra vez los debates, las razones y argumentos: Fuertes, Fuertes: pero por fin, queriéndolo Dios así, les pude hallar en muchas cosas contrarias a lo q^e. me decían, las convencí, las reduje y quedando acordes en los puntos y mate-

rias siguientes, dándome palabra, prometiesen y firmasen en cumplir lo q^e. les mandé y aconsejé q^e. es lo siguiente.

1º... No tienen promesa, voto formal, ni regla de vida con q^e. se hayan obligado. Yo les mandé q^e. no lo hiziesen por termino alguno.

2º... Les mandé: q^e. en ninguna circunstancia, ni tiempo, ni función alguna, se presentasen descalzas de pies y piernas en la Iglia. y q^e. no saliesen de casa de esta manera.

3º... Les obligué y me ofrecieron ir vestidas decentemente, y con el modo regular de su porte y estado. Y q^e. por ningún termino se vistiesen con ropas y modo q^e. tubiese vislumbre y apariencia de ninguna Religión. Solo hallé una q^e. llevaba su sayo con las mangas anchas, pues revisé sus vestidos y ropas.

4º... Me prometieron ser dociles a los avisos y reflexiones de todos los Ministros. Pero de un modo especial a la voz de su Pastor y Rdo. Cura: q^e. serían obedientes y sumisos a sus insinuaciones, a sus consejos, a sus predicaciones; y q^e. se portarían de un modo muy diverso de lo q^e. habían practicado antes, y en los tiempos pasados.

5º... Les obligué q^e. en jamás llevarían las cruces por parte ni lugar alguno.

6º... Las visiones o revelaciones q^e. habían tenido, me las manifestaron, me dijeron la materia de ellas, las personas y los fines q^e. tenían. No son tales, no eran verdaderas revelaciones. Fueron sí preocupaciones de imaginaciones, sencillez y vaticinios falsos. Fueron sí ciertas locuciones extraordinarias al tiempo de sus oraciones, pero con falso discernimiento de ellas, q^e. no pueden aprobarse. Pues yo más las tengo por palabras q^e. el demonio les dictó con apariencia de Ángel de luz. Pues me tengo a la autoridad de Sn. Ignacio q^e. enseña y dice: Que es costumbre del demonio transformado en Ángel bueno el favorecer los piadosos deseos de algunas almas; pero con intención de llevarlas después a sus perversos fines. Tales eran aquellas. Así las tengo caracterizadas. Cargué sobre esta materia la mano, les mandé con rigor nunca más hiziesen ni practicasen tales vaticinios; y menos q^e. los hiziesen públicos: Ni tampoco los manifestasen más q^e. a su confesor y a mí. Me lo ofrecieron y prometieron lo creerían. Que descansase, q^e. en manera alguna lo repetirían.

7º... Les mandé q^e. nunca, ni de manera alguna quería q^e. pasasen a la Sagrada mesa sin preceder antes la confesión. (Pues así les convenía). Que lo cumplirían sin reparo.

8º... Les mandé debían estar en todo obedientes a sus confesores, a sus consejos, a sus mandatos, a sus instrucciones.

9º... Que eligiesen el confesor o confesores q^e. más reuniese las cualidades q^e. asignan los Autores Moralistas y Ascéticos; encomendándoles algunos. Que no confesasen ni comulgasen más veces de las q^e. sus con-

fesores les mandasen y permitiesen. Y q^e. según la disposición de todos o todas, sería la discreción de parte de los confesores.

10... Que todas las cosas las consultasen con los confesores suyos; y en caso de alguna duda o caso grave, me lo consultasen a mí.

11... Les dejé caminos y medios para la consulta, qualquiera q^e. fuese la materia.

12... Mandé q^e. de ningún modo admitiesen en jamas persona alguna en su casa, y con los fines y modo de vida q^e. ellas tenían y abían practicado.

13... Les mandé q^e. caso q^e. se les presentase en algún tiempo alguna persona o sujetos con los trajes, rediculezes y disfraces q^e. ellas mismas han tenido y echo, procuren hacer cuantos medios fuesen a su alcance para desengañarles y disuadirles los tales atentados: y si por una casualidad se les presentase en su casa sin ellas saberlo les expelan al momento.

14... Les dije no les permitiría en modo alguno, como ajenas e impropias a su estado; y q^e. se acordasen siempre q^e. el espíritu amante de novedades, de ley ordinaria no es bueno.

15... Les mandé guardar silencio y secreto en todo lo q^e. ha pasado, y no revelarlo por ninguna causa ni pretexto.

16... Les dije y avisé q^e. las visitaría siempre y cuando fuese menester al tiempo y hora q^e. me acomodase; q^e. me informaría de público y de secreto sobre los dichos y echos, porte y costumbres de todas ellas, tanto de los Sres. Eclesiásticos como de los demás.

Llamé en seguida al R^{do}. S. Cura y demás Ectcos. y todos reunidos les informé de todo lo sobre dicho; indicándoles los asuntos mas principales en donde mas debían fijar sus miras y atenciones; los exorté q^e. sobre todo era preciso llevarse con cautela, prudencia, discrecion y cordura; y q^e. con un modo suave y amoroso las procurasen atraer y conseguir de ellas mas humildad y obediencia a lo q^e. ellos podian mandarles en el Sacramento de la penitencia y demás. Les dejé un plan q^e. si ellos saben llevarlo a cabo, no dudo del feliz y final éxito sobre este asunto, con tal q^e. ellos sepan portarse y no se meta otro diablo en medio.

Para todo necesito pruebas prácticas, y les dije a los Sres. Ectcos. q^e. mirasen todas las cosas q^e. atendiesen a tales y tales extremos y q^e. de todo me avisasen para yo poder formar juicio cierto de la emienda de ellas; y sino, ponerlas otras formalidades, y avisar a V^a. de todo y de todos los extremos del asunto para su recta determinacion.

Dos cosas solas son las q^e. faltan para el total complemento, q^e. son el disuadirlas de la ciega obediencia q^e. han tenido en todas sus cosas con los Palaus; y la segunda el paso de la separación de dos estrañas q^e. viven juntas en casa q^e. llaman de Sarapio, y son las q^e. les dan de comer y demás. Para esto se necesita pulso y tino, si se quiere conseguir con modo

dulce y suave y saberlas gobernar; es menester tiempo y días. Que con estas circunstancias y favor de Dios y tino de los Sres. Ectos. no dudo de comunicarlo con gusto a V^{ca.}, pero si no tienen ellos estas miras y prudencia, V^{ca.} verá por parte de quién está el desarreglo.

Dios gue. a V^{ca.} m^{s.} a^{s.} Ascó 27 de Febrero del año 1848.

Miguel Alañá Rector. Rubricado.

VI

Lletra del governador eclesiàstic de Tortosa, Damià Gordo Sáez, al rector d'Ascó, Miquel Alañá, en resposta al seu informe sobre el beateri de la Fatarella. Còpia.

Tortosa 16 Julio de 1848

S. D. Manuel Bueno. = Mi apreciable amigo y dueño, por la comunicación de V. del 13 me he enterado del estafalario beaterio establecido en la casa del S. José Ferrer y dirigido desde Francia por el P. F. Francisco Palau. = Como no tenía la menor noticia de este Instituto he registrado los antecedentes entre ellos sus oficios de V. de 13 y 30 de Enero último, y la relación de la visita practicada por el S. Rector de Ascó de 27 de Febrero de este año. = He sabido además q^{e.} por providencia del Gefé Sup^{r.} Político, después de tomados los debidos informes fue disuelta aquella comunidad y expelido del Pueblo su Director Palau. = También me ha dicho q^{e.} las mortificaciones de q^{e.} hacen uso esas fanáticas son perjudiciales a la salud en términos q^{e.} una hija del protector Ferrer, joven y sencilla, de resultas de dormir con una piedra por cabezera se lastimó el carrillo y le sobrevino un cáncer q^{e.} fue menester arrancar, habiendo quedado desfigurada de sus resultas. = Si este hecho es cierto espero tendrá V. la bondad de avisármelo: y desde luego le autorizo a V. p^{a.} prevenirles de mi parte q^{e.} no consentiré jamás que se haga uso de tales mortificaciones, ni q^{e.} permanezcan un punto ni en esa población ni en ninguna de la Diócesis. = Proveya V. también a la superiora q^{e.} inmediatamente me comunique la regla e instrucciones q^{e.} haya recibido de su fundador: cuál es el objeto piadoso q^{e.} se propone: si ha recibido autorización del Gob^{o.} de S. M. p^{a.} establecer en alguno o algunos puntos de España su Instituto, en una palabra cuanto V. crea conveniente p^{a.} ilustrar la materia de manera q^{e.} se pueda fundar la debida resolución. Queda a la disposición de V. etc.

VII

Ofici del ministre de Gràcia i Justícia, Lorenzo Arrazola García, al governador eclesiàstic de Tortosa sobre el beateri de la Fatarella, manifestant-li l'aprovació de la reina Isabel II a l'actuació realitzada per la primera autoritat diocesana.

Segell del «Ministerio de Gracia y Justicia».

He dado cuenta a la Reyna (q. d. g.) de la comunicación elevada por V. S. a esta Secretaría en 20 del mes próximo pasado dando parte de que en el pueblo de Fatarella y Casa de José Ferrer existía un beaterio o comunidad religiosa con prácticas absurdas y supersticiosas, compuesta de cuatro mugeres forasteras y de la esposa y una criada del espresado Ferrer; manifestando al propio tiempo las disposiciones adoptadas por V. S. para prohibir la existencia de esta institución ilegal. S. M. ha visto con agrado la conducta que observó V. S. en el particular, y espera que continuará V. S. desplegando igual celo para evitar la creación de beaterios o comunidades sea cual fuere el pretexto. De Real orden le digo a V. S. para su inteligencia y efectos consiguientes. Dios guarde a V. S. muchos años. San Ildefonso 3 de Agosto de 1848.

Firma ilegible.

Arrazola. Rubricado.

Sor. Gobernador Ecco. De Tortosa.

VIII

Lletra del rector d'Ascó, Mn. Miquel Alañá, al nou bisbe de Tortosa, Damià Gordo Sáez, en què li comunica la notícia de la presència de cinc beates, algunes d'elles del beateri de la Fatarella, al santuari de la Fontcalda, a Gandesa.

Illmo. S.

Acaba de informarme sujeto de probidad haber visto y hallado en el Ermitorio de la V. de la Foncalda 5 de las Beatas reunidas, cantando sus rezos en la referida Iglá. las q^e. segun dicen viven en despoblado en una cueva. Estas son parte de ellas, las q^e. estaban en la Fatarella en casa de Sarapio.

Lo pongo en conocimiento de V. S. Illma. para qe. no le sorprenda qualquiera noticia de ellas, y pueda disponer lo q^e. su acreditado zelo y prudencia viesse oportuno.

Dios gue. a V. S. Illma. m^s. a^s. Ascó 20 Enero de 1849.
Miguel Alañá, Rector. Rubricado.

Illmo. S. D. D. Damián Obispo de Tortosa.